

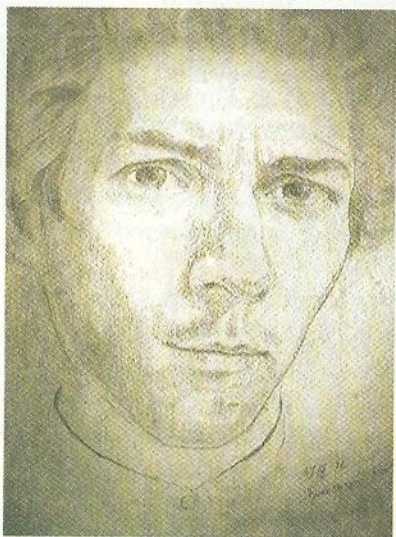
ПАВЛО ТИЧИНА

1891–1967

В історії світової літератури, мабуть, не знайдеться іншого такого прикладу, коли б поет віддав половину свого життя високій поезії, а половину — нещадній боротьбі зі своїм геніальним обдаруванням.

Василь Стус

ЖИТТЄВИЙ І ТВОРЧИЙ ШЛЯХ

Павло Тичина.
Автопортрет.

Павло Григорович Тичина народився 27 січня 1891 р. у селі Піски на Чернігівщині в багатодітній родині: був сьомою дитиною серед тринадцяти. Навчався в училищі, згодом у Чернігівській духовній семінарії, потім уступив до Київського комерційного інституту.

Першим розгледів у П. Тичини талант великого поета М. Коцюбинський, який запрошував обдарованого юнака на свої «суботи» — щотижневі літературні вечоричтання.

Поезія, малярство і музика тісно переплелися в долі поета. Він був кларнетистом Чернігівського симфонічного оркестру, диригентом семінарського хору, у Києві — помічником хормейстера в театрі М. Садовського. Брав участь у знаменитих гастролях капели К. Стеценка (1920).

Перша книга віршів «Соняшні кларнети» (1918) творилася в атмосфері сподівань на державне відродження України, що й зумовило її особливий — піднесений, урочистий — настрій. Ліричний герой збірки залишається наодинці з природою і Всесвітом, за ними виміряє свої душевні порухи. Його серце відкрите навстіж сонцю, радості, мінливості настроїв гаїв, полів, світанків.

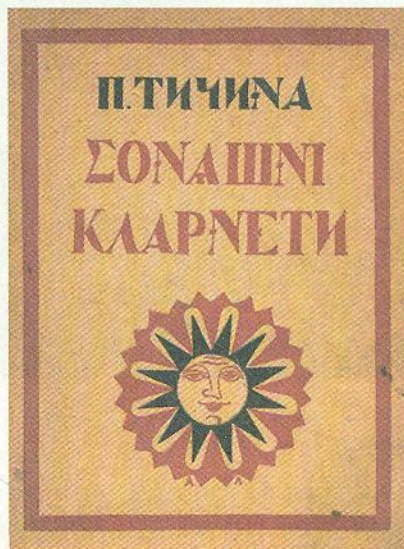
До збірки «Соняшні кларнети» увійшли твори так званої національної трилогії — поема «Золотий гомін», «Дума про трьох вітрів», цикл «Скорбна мати», у яких в оригінальній формі художньо осмислюється час, свідком якого поет був, — тривожні, неоднозначні 1917–1918 рр.

У циклі «Скорбна мати» важливу роль відіграє біблійний образ Божої матері. В уяві поета він має кілька іпостасей: це реальна жінка, імовірно, мати П. Тичини (її пам'яті присвячено твір), це і велика страдниця — мати Ісуса — та розтерзана мати-Україна. Вражаючими деталями малює автор картину звиродніння, загибелі, пустки в краю, де не стихає братовбивча війна: «чийсь труп в житах чорніє», «в могилах поле мріє», «буяє дике жито». Повторюваний образ жита, характерний для народної творчості як символ життя, переосмислюється поетом і стає місткою алегорією руїни, краху. Та страшніше за «дике жито» розрухи — моральний, духовний злам людини: «...людське серце до краю обідніло». Тому-то ество матері сповнене болем, сумом, скорботою. Тому такою гіркотою напоєні її слова:

Не будь ніколи раю
У цім кривавім краю.

Поет, який щиро радів «золотому гомону» національного звільнення рідного народу, на таких самих потужних регістрах художньо відтворив його руїну.

Згодом одна за одною з'явилися збірки «Плуг», «Замість сонетів і октав» (обидві — 1920). Ці книги принесли П. Тичині заслужену славу й популярність. Талант поета після вдалого дебюту «Соняшних кларнетів» розвивається, зміцнюється, набуває нових тонів і відтінків. У збірках 1920 р. пафос національного відродження поєднується із соціальною конкретикою. Але драматизм доби, сучасником якої був П. Тичи-

Обкладинка збірки «Соняшні кларнети». Видання друге (1920). Художник Лесь Лозовський.

„Було літо,
було літо таї стала зима“ — пише
виз смети душу розстріважує. Ну
того там сам себе втішаю, — не
знає зими буди, та й то пережи-
вал. А потім тут же фактична
політика: після літа осінь буває,
а не зима ~~де~~ ~~триває~~ ~~зимою~~
~~буває найвищим!~~ ~~зимою~~ ~~зимою~~
Притайки ді-
тєю відпочинем. Баєм стали,
Сотрапи на блискучих коліцях
какі розітались і з'їдали в'рив.
— Будь лака! дай те електрики!
критичі Киріло Прислові. / от
ваз заля як удес. На стелі

Перша сторінка рукопису спогадів Павла Тичини.